

Deze factsheet betreft een samenvatting van de voornaamste bevindingen uit de onderzoeksrapportage 'Regionaal expertteam jeugd 2019-2020': een verkennend onderzoek in een regio in het zuiden van het land'.

HISTORIE: 2015 TOT 2020

Landelijk

- **2015**: de invoering van de nieuwe jeugdwet. Decentralisatie van taken naar gemeenten.
- **Vanaf 2016**: Programma Ondersteuning Passend Zorgaanbod (OPaZ) signaleert dat het organiseren van passende zorg bij complexe zorgvragen niet nieuw is, maar wegens nieuwe regelgeving wel heel actueel.
- **2017**: gezamenlijk statement door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) omtrent de organisatie van jeugdhulp met betrekking tot het versterken en verbeteren van ketensamenwerking, het leren van elkaar en het bieden van passende hulp.
- Daaruit vloeit ook de idee, o.a. vanuit de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) en de VNG, om (boven)regionale expertteams te realiseren om hulp te bieden voor jeugdigen met complexe zorgvragen die de kennis en expertise van de afzonderlijke zorgorganisaties overstijgen.
- **2018**: de Rijksoverheid evalueert de nieuwe Jeugdwet en constateert dat er stappen zijn gezet, maar dat er op een aantal gebieden onvoldoende verbetering zichtbaar is. Deze evaluatie leidt tot het 'actieprogramma zorg voor de jeugd' met een 6-tal actielijnen. Het opzetten van regionale expertteams voor jeugdigen met complexe zorgvragen om onnodige overplaatsingen te beperken, ligt daar in het verlengde van.
- Het transformatiefonds wordt opgezet om de vernieuwing van het jeugdhulpstelsel een impuls te geven via transformatie-budgetten. Jeugdregio's komen hiervoor in aanmerking, o.a. wanneer zij een (boven)regionaal expertteam voor complexe zorgvragen voor jeugdigen realiseren. Dit zorgt voor een versnelling in het opzetten van deze expertteams.
- **2019**: de inspectie concludeert dat de expertteams nog niet leiden tot de gewenste snelle en passende zorg voor jeugdigen met complexe problematieken.
- Het landelijke ondersteuningsteam zorg voor de jeugd (OZJ) gaat van start om gemeenten, zorgaanbieders en cliëntorganisaties hierin te ondersteunen.
- **Eind 2019**: de minister van VWS en de minister voor rechtsbescherming laten weten dat een aantal noodzakelijke verbeteringen nodig zijn binnen het jeugdhulpstelsel, ook op het gebied van regionale samenwerking en sturen aan op landelijke expertisecentra voor casussen met complexe problematieken die weinig voorkomen. Vanuit gemeenten is hier weinig draagvlak voor; elke regio heeft immers zijn eigen context. Zorgaanbieders staan hier wel positief tegenover.
- **Juni 2020**: naar aanleiding van een veldscanonderzoek onder aanbieders, expertteams en gemeenten ten behoeve van de verdere uitwerking van de functies van de expertisecentra, stuurt de minister van VWS een kamerbrief. Deze heeft tot gevolg dat in het najaar van 2020 een globaal plan van aanpak en begroting klaar moet liggen voor de inrichting en opzet van elk expertisecentrum.

Regionaal

- **2010:** zo'n 20 gemeenten in een regio in het zuiden van het land trekken gezamenlijk op om o.a. de uitvoering van de jeugdwet en de jeugdzorg in de regio vorm te geven en de beoogde transformatie te realiseren.
- **2017:** door de BGZJ en VNG is aan de jeugdregio's gevraagd om (boven)regionale expertteams in te richten. Dit wordt gerealiseerd binnen de betreffende regio.
- **2018:** het regionaal expertteam jeugd gaat van start in de regio.

METHODOLOGIE

Vraagstelling

- Op welke manier kan het Regionale Expertteam Jeugd binnen de gegeven context aansluiten bij de zorgbehoeften van jeugdigen, opvoeders en betrokken zorgprofessionals, zodat adviezen van het expertteam bijdragen aan snelle en passende hulp voor jeugdigen en opvoeders met complexe zorgvragen in de regio?

Dataset

- Semi gestructureerde interviews (n=6), op basis van een topiclijst, zijn gehouden met de leden van het expertteam: de voormalige en huidige voorzitter (2 personen), de vertegenwoordigers van de zorg-sectoren (3 personen) en de screener (1 persoon).

VOORNAAMSTE INZICHTEN

Snelle en passende hulp

- **Complexe zorgvragen:** betreffen domeinoverstijgende vraagstukken rondom vastlopende zorgtrajecten o.a. vanwege afwezigheid van noodzakelijke expertise, discussie over wat noodzakelijke zorg is en het ontbreken van een passend hulpaanbod.
- **Samenstelling expertteam:** een team is samengesteld uit een voorzitter, screener en representanten uit de jeugdhulp, waarbij de wens wordt gekoesterd om ook representanten vanuit andere domeinen te betrekken. De mate van betrokkenheid bij het team neemt toe naarmate leden langer deelnemen aan het team.
- **Werkwijze en proces:** tot op heden is een beperkt aantal casussen ingebracht, maar dat wat is ingebracht leent zich inhoudelijk voor de werkwijze van het team. Een veel voorkomende vraag binnen de casussen gaat over hoe de hulp georganiseerd moet worden. Financiering is vaak een struikelblok. De betrokkenheid van kinderen, jongeren en ouders biedt kansen en kent uitdagingen voor de teamleden. Het ontbreken van evaluaties van de adviezen, maakt dat er weinig zicht is op de bruikbaarheid van de adviezen bij respondenten.
- **Het advies:** bij het formuleren van adviezen is aandacht voor de inhoud, de volgorde van hulp, de snelheid waarin hulp moet worden geboden en de weg die moet worden bewandeld om de beoogde hulp te implementeren.
- **Mandaat en draagvlak:** rondom het mandaat van het expertteam en de status van het advies heerst onduidelijkheid, zowel op bestuurlijk niveau als het niveau van de uitvoering. Hierdoor maken expertteamleden gebruik van het mandaat van hun moederorganisatie, in plaats van dit bovenregionale team, en zoeken zij de oplossingen eveneens binnen de mogelijkheden van deze moederorganisaties. Daarbij is het expertteam nog weinig zichtbaar voor, en daarmee bekend bij, andere (zorg)organisaties.

- **Leren van casussen:** daar waar de ambitie is om de besproken casuïstiek te delen met andere professionals in het kader van professionalisering, maken gebrek aan tijd en ruimte dat dit nog nauwelijks gebeurt.

Belemmerende en bevorderende factoren

- **Belemmerende factoren:** kunnen worden opgedeeld in drie categorieën, zorginhoudelijk (inhoudelijke combinaties van zorg, overplaatsingen, het ontbreken van voorzieningen en aanvullende zorg), financiën (financiën overschaduwden zorginhoud, het ontbreken van contracten, verschillen tussen regio's, korte beschikkingen, behandelingen die maar gedeeltelijk worden vergoed, wachtlijsten, schaarste aan zorgpakketten en specialistische behandelingen) en samenwerking (beperkte doorstroom vanwege eilandjes, het werken onder tijdsdruk, onderlinge concurrentie vanwege gemeentelijke aanbestedingen en onduidelijkheden rondom privacywetgeving).
- **Bevorderende factoren:** kunnen eveneens worden opgedeeld in de drie categorieën, zorginhoudelijk (het hebben van een plan, oplossingen bieden via maatwerk, leren van casuïstiek), financiën (opstellen van contracten, afgeven van dubbele indicaties) en samenwerking (samenwerking zoeken, luisteren, vragenstellen, partijen verbinden, relaties opbouwen, onderhandelen, beïnvloeden).

De gewenste situatie m.b.t. de adviserende rol van het expertteam

- **Samenstelling expertteam:** het kunnen aanschuiven van verschillende (zorg)organisaties bij overleggen en inhoudelijke experts op afroep. Daarnaast zou er een vertegenwoordiger van gemeenten gelieerd moeten zijn aan het team. Continuïteit van bemensing en aanwezigheid bij overleggen zou bij moeten dragen aan het beter op elkaar ingespeeld raken. Tevens is een kartrekker gewenst die leiding geeft aan de verdere ontwikkeling van het expertteam.

- **Werkwijze en proces:** een terugkoppeling over de bruikbaarheid van het gegeven advies vanuit cliënten en verwijzers.
- **Het advies:** oplossingen via maatwerk die bijdragen aan toekomstperspectief van jeugdige en gezin, financiën die niet langer leidend zijn bij het bieden van zorg en rond een complexe zorgvraag tussen organisaties kunnen worden gedeeld, en het loslaten van een jeugdige en gezin pas op het moment dat deze op een passende plek terecht zijn gekomen.
- **Draagvlak en mandaat:** een bindend advies en mandaat op bestuurs- en uitvoeringsniveau om een advies te kunnen laten landen.
- **Communicatie:** meer zichtbaarheid onder (zorg)organisaties, waarmee de bekendheid groeit en het expertteam een laagdrempelige plek wordt voor het vragen van advies over complexe casuïstiek rondom jeugdigen en gezinnen.
- **Leren van casuïstiek:** het ontwikkelen van een infrastructuur voor het verspreiden van kennis en ervaringen, zodat het eerder mogelijk wordt om vastlopende zorgprocessen te keren met als uiteindelijk doel het overbodig maken van het bovenregionale expertteam.

AANBEVELINGEN

Gemeenten

- Creëer, bouw uit en faciliteer een door gemeenten en (zorg)organisaties gedragen bovenregionale infrastructuur rondom advisering voor jongeren en gezinnen met complexe problematiek en hun verwijzers.
- Borg de duurzaamheid van deze infrastructuur met behulp van beleid.
- Verbind (zorg)organisaties van binnen en buiten het sociaal domein aan deze infrastructuur, om adviezen integraal tot stand te laten komen.
- Ga met elkaar en (zorg)organisaties op zoek naar mogelijkheden om de voor deze advisering noodzakelijke bedrijfsvoering dienstbaar aan het te formuleren advies en de te implementeren hulp te laten zijn.

(Zorg)organisaties

- Faciliteer medewerkers om te participeren binnen de infrastructuur om advisering over complexe casuïstiek van jeugdigen en gezinnen integraal vorm te geven, en borg hun participatie met behulp van beleid.
- Ga met elkaar en gemeenten op zoek naar mogelijkheden om de voor deze advisering noodzakelijke bedrijfsvoering dienstbaar aan het te formuleren advies en de te implementeren hulp te laten zijn.

Expertteam

- Geef de werkzaamheden vorm via een Plan-Do-Check-Act cyclus, waarbij je stakeholders een stem geeft die zicht hebben op of jongeren en gezinnen passende adviezen en ondersteuning krijgen, onder andere de jongeren en gezinnen zelf.
- Laat je werkzaamheden niet enkel sturen door een PDCA cyclus, maar geef elkaar doorlopend constructieve feedback en schroom niet zo nu en dan elkaar een compliment te geven.
- Zoek uitwisseling met expertteams in andere regio's, inspireer, motiveer en steun elkaar bij het uitvoeren van deze complexe opdracht.

Contactgegevens

- [Fontys Hogeschool Sociale Studies](#)
- [Lectoraat Sociale Veerkracht](#)
- Drs. Rachel Tellingen (r.vantellingenklaver@fontys.nl), Stefan Assink, MEd (s.assink@fontys.nl), Rachel van Tellingen–Klaver en Dr. Dana Feringa (d.feringa@fontys.nl)
- Rapport en factsheet ([website](#))

